

Velykos

Biblijoje pasakojama, kaip aramėjas gyvulių augintojas **Abraomas** išgirdo sakant, kad yra vienas dievas Jahvė ir kad jis, Abraomas, privalo su savo artimaisiais keliauti į žemę, kurią Dievas jam nurodys. Dievas pasakė, kad jis iš Abraomo sukurs tautą.

Abraomas patraukė ten, kur jį vedė Dievas ir pasiekė rytinėje Viduržemio jūros pakrantėje esantį Kanaaną. Čia Abraomo žmona Sara pagimdė sūnų Izaoką. Taip atsirado žydų tauta. Žydai buvo pirmieji **monoteistai**.

Kada tai buvo? Kai kurie autoriai tvirtina, kad **XIX a.** prieš Kristų.

Dievas pareikalavo, kad Abraomas įrodytų, jog tikrai tiki. Įrodyti Abraomas galėjo tiktai atiduodamas Dievui tai, kas jam brangiausia. O brangiausia buvo, žinoma, sūnus. Ant **Morijo** kalvos Abraomas pasiruošė aukai. Bet Dievo siųstas angelas paskutinę akimirką sulaikė Abraomo ranką, kurioje buvo aukojimo peilis

Abraomas
ketina aukoti
Izaoką

Badui ištikus žydų žemę, žydai patraukė į Egiptą, kur gyveno 400 metų. Pradžioje jie nebuvo faraono vergai. Jiems puikiai sekėsi ūkininkauti. Tačiau laikui einant, jie buvo paversti vergais. **Mozė** susirūpino grąžinti žydus į Pažadėtąją žemę.

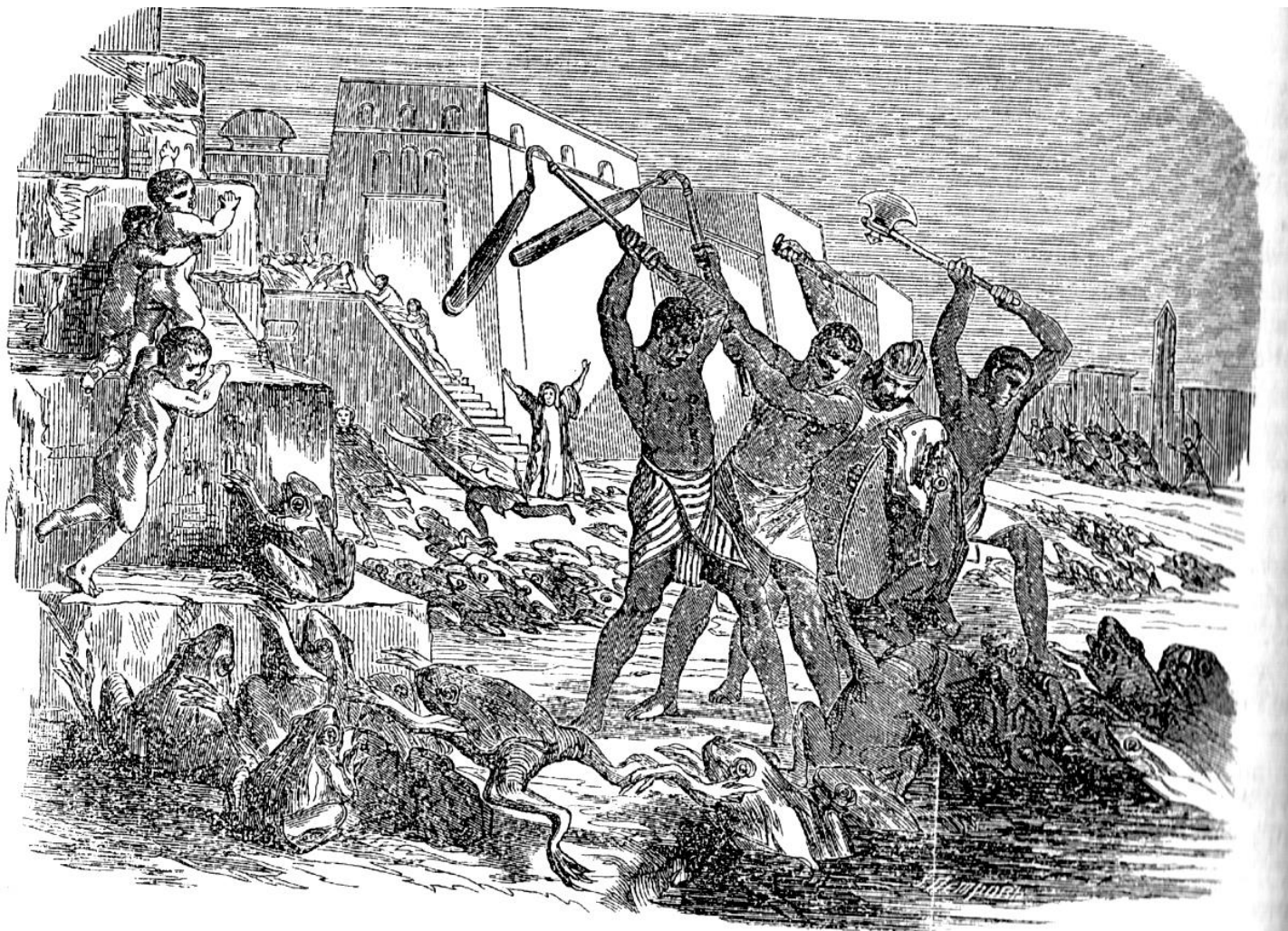
“Išėjimo knygoje” pasakojama, kad Dievas pasiuntė dešimt bausmių Egiptui už tai, kad faraonas (Ramzis II, valdęs 1297-1213 m. prieš Kristų) neleido žydų į Pažadėtąją žemę.

Pirmiausia buvo atsiųsta **kraujo bausmė** – visi Egipto vandenys virto krauju, ir tiktai žydų turimas vanduo liko skaidrus. Bet ir žydų turimas vanduo virsdavo krauju, jeigu egiptiečiai bandė jį atimti iš žydų. Egiptiečiai vandenį galėjo nusipirkti iš žydų.

Visur kraujas

Antroji baismē: rupūžēs

Trečia bausmė buvo musytės, kurios lino egiptiečiams į ausis, akis, burnas, nosis, kankino egiptiečių gyvulius.

Ketvirta bausmė buvo šunų musės – pusiau šuo pusiau musė, kurios siaubingai puolė žmones ir gyvulius.

Penktoji bausmė: masinis gyvulių dvėsimas

Po to Dievas liepė Mozei ir jo broliui
Aaronui paimti rieškučias krosnies pelenų
ir mesti juos aukštyn priešais faraoną –
egiptiečių ir jų gyvulių kūnus padengė
baisios žaizdos ir votys.

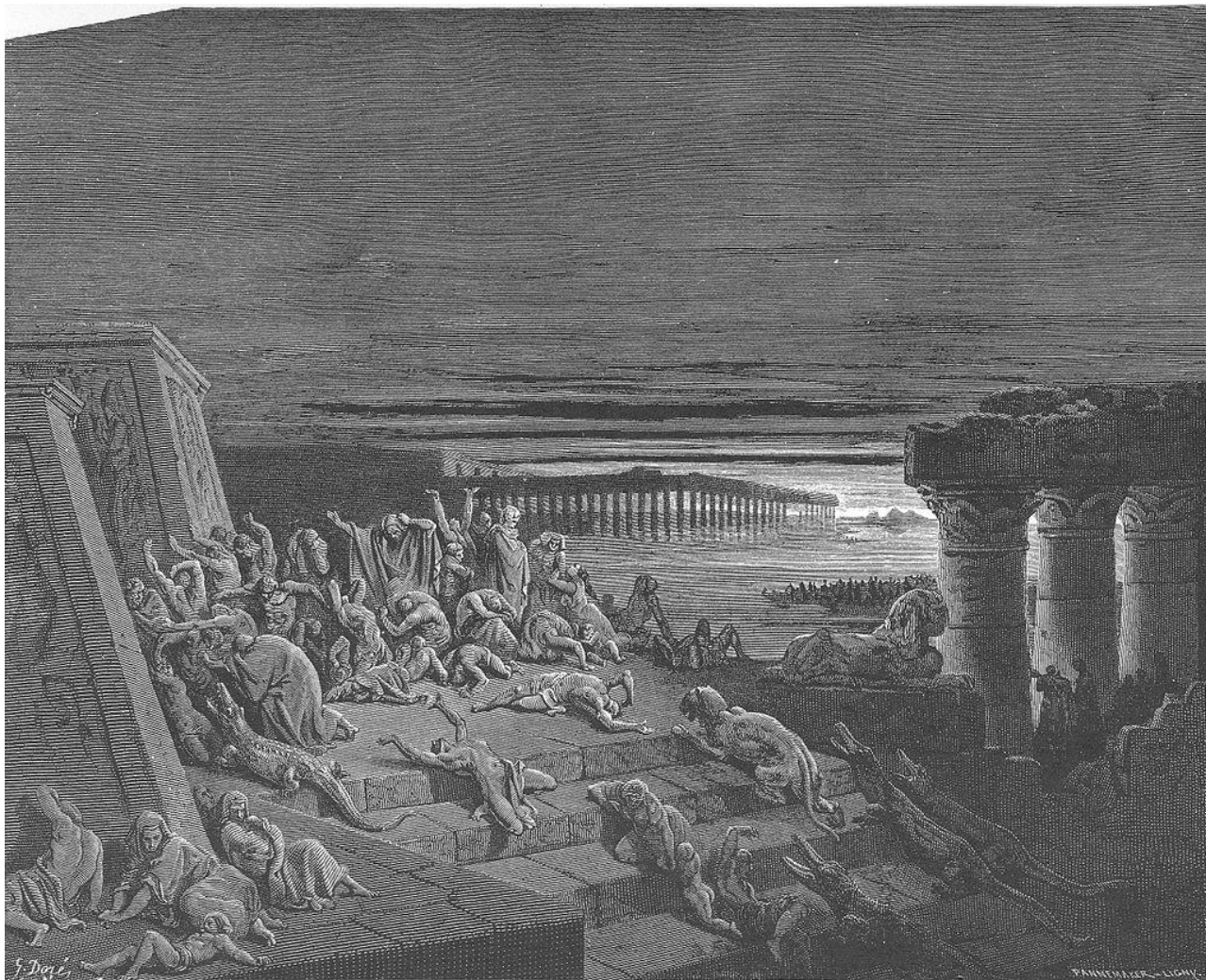
Faraonas nusigando ir nusprendė paleisti žydus, bet Dievas leido jam pasielgti pagal jo įsitikinimus, nes norėjo, kad faraonas žydus paleistų ne iš baimės, o supratęs, kad nė vienas žemiškas valdovas negali ginčytis su Dievu. Tai buvo **šeštoji bausmė.**

Septintoji baismė: griaustinis, žaibai ir kruša

Papūtē stiprus vējas ir atskrido daugybē skērių, kurie surijo viską iki paskutinės žolytės Egipto žemėje. Tai buvo **aštuntoji bausmė**

Devintoji baismė: Egipto tamsa

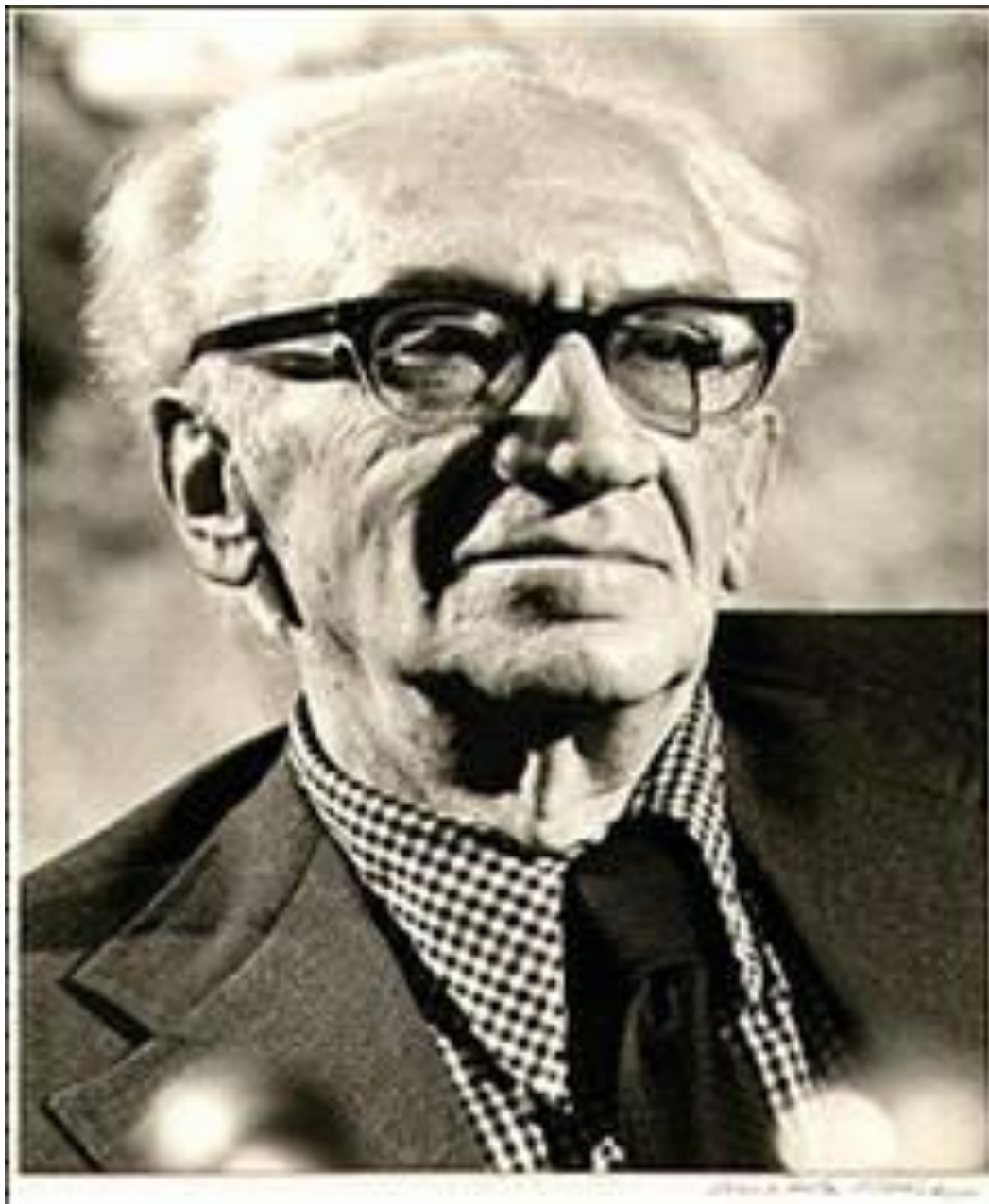
Dešimtoji bausmė: faraono pirmagimio mirtis

Pirmagimių mirtis

Imanuelis
Velikovskis
(1895-1979)

JAV gyvenęs iš Rusijos kilęs žydas
Immanuelis Velikovskis iškėlė klausimą, ar
istorijos šaltiniuose yra medžiagos apie
Egipto nelaimes, kurios minimos “**Išėjimo
knygoje**”. Mokslininkai išjuokė Velikovskį.

1950 m. I. Velikovskis paskelbė knygą
“Pasaulių susidūrimas”: Venera ne
visada buvo planeta. Venera buvusi
kometa, išstumta iš Jupiterio kūno ir
turėjusi labai ekscentrišką orbitą, kuri buvo
priežastis arba tiesioginio susidūrimo

su Žeme, arba to, kad Venera keletą kartų praskriejo labai arti Žemės. Tai buvusi kataklizmų Žemėje priežastis.

Mokslininkai šaipėsi iš Velikovskio, bet nepajėgė paaiškinti, kodėl Venera turi nematomą **uodegą**, kokias turi kometos.

Veneros uodegos buvimą nustatė dirbtinis Žemės palydovas. Uodega nutįsusi 45 milijonus kilometrų.

Senovės žmonės Venerą vadino “ilgaplauke žvaigžde”, “barzdota žvaigžde”, “žvaigžde-ragana”. Tvirtinama, kad Venera – puiki, bet baisi deivė, kad Venera – drakonas, užpuolęs pasaulį.

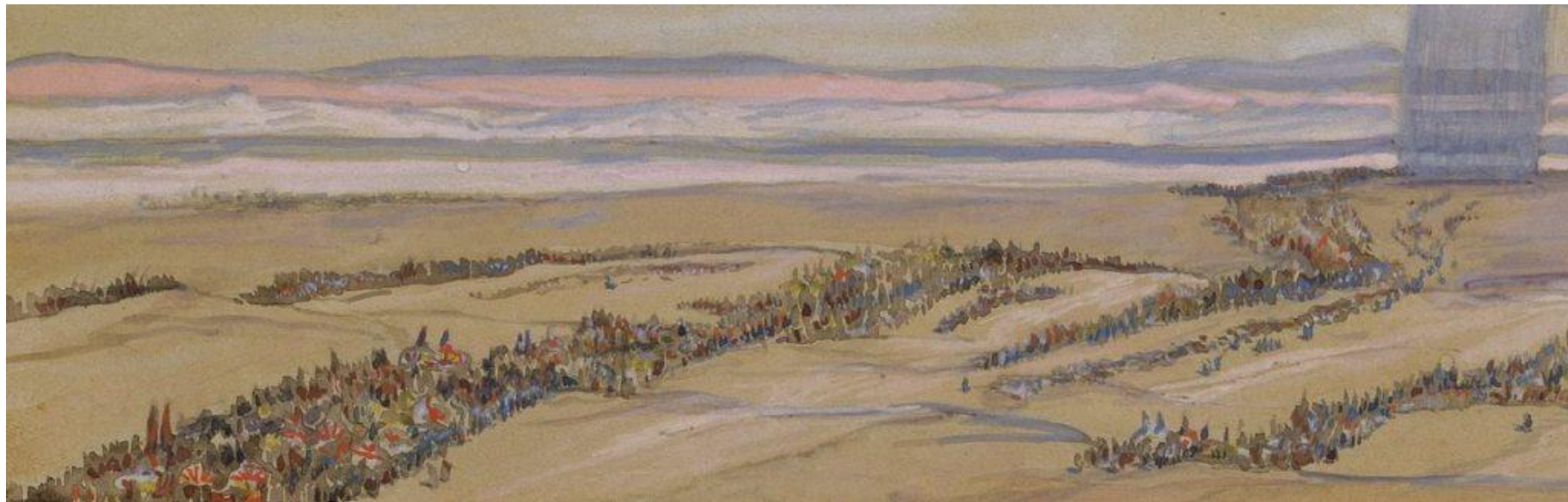
Kai kurie tyrinėtojai linkę manyti, kad “vandens virtimas krauju” reiškia vandens augalo **physteria žydėjimą**, kurio metu sklinda nuodingos dujos, augalas naudoja daug deguonies, dėl ko gali žūti žuvys, o dėl to sutriko sistema: žuvys nebenaikino varliagyvių – jų atsirado labai daug. Negyvos žuvys pritraukė daug muselių

sulcoides, kurios nunešė infekciją gyvuliams ir žmonėms. Griaustinis, žaibai ir kruša – užuomina į žemės drebėjimą, “Egipto tamsa” – daugybė dulkių, kurias sukėlė žemės drebėjimas. Tuo labiau, kad pasakyta, jog tamsa buvo tokia, kad ją buvo galima paliesti. Dulkių audra galėjo kilti ir dėl to, kad skėriai sunaikino augmeniją.

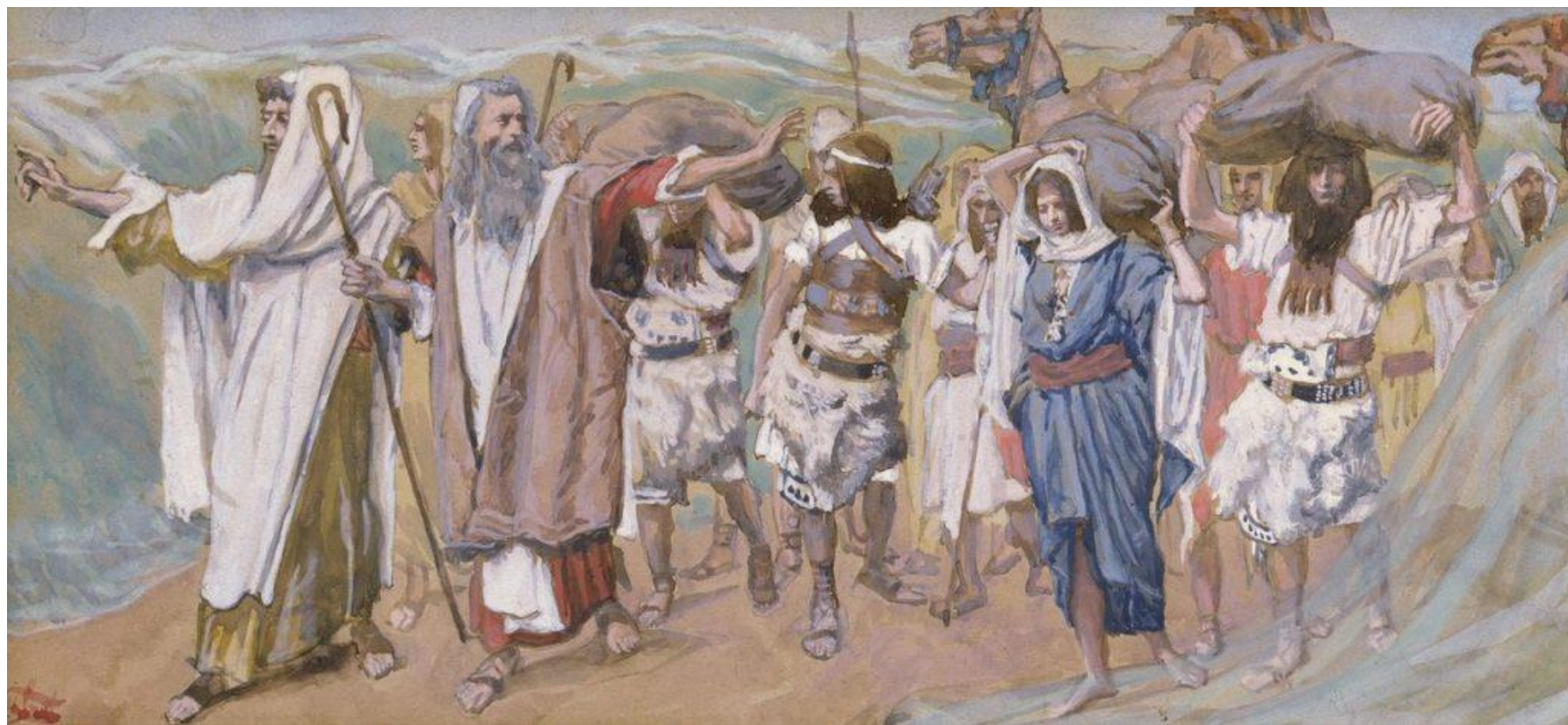
Masinę pirmagimių berniukų mirtį galima paaiškinti tuo, kad dėl skėrių išmatų galėjo sugesti viršutinis grūdų atsargų sluoksnis – grūdai dėl to galėjo pasidaryti nuodingi. Buvo įprasta vyriausius šeimos vaikus maitinti geriau, negu kitus. Dėl to pirmagimiai gaudavo dvigubą normą maisto – dėl to jų ir numirė daugiau.

Mirus sūnui, faraonas suprato, kad Dievo valiai pasipriešinti negalės ir leido žydams išeiti Iš Egipto. Žydų kelyje į Pažadėtąją žemę buvo kliūtis – Raudonosios jūros rankovė, tačiau Dievo valia vanduo prasiskyrė, o žydams perėjus, vėl “užsiskleidė” – faraonui persigalvojus žydams grąžinti pasiūsta kariuomenė paskendo

Džeimsas Tisso. Žydai išeina iš Egipto

Džeimsas Tisso

Iš Egipto išėjo 600 tūkstančių vyrų, galinčių kariauti, o iš viso žmonių buvo apie 1,5 milijono. Po trijų mėnesių jie pasiekė **Sinajų** (pusiasalis tarp Raudonosios jūros rankovių) , kur Dievas davė jiems **Dekalogą**, parašytą dviejose akmeninėse plokštėse Plokštes žydai patalpino **Sandoros** skrynioje

Kadangi ne visi žydai patikėjo Dievu, jiems teko klajoti 40 metų. Yra ir kita versija, kodėl klajonės nedidelėje teritorijoje truko 40 metų: nė vienas žmogus, atsimenantis vergiją, neturėjo patekti į Pažadėtąją žemę – per 40 metų turėjo išmirti visi, kas

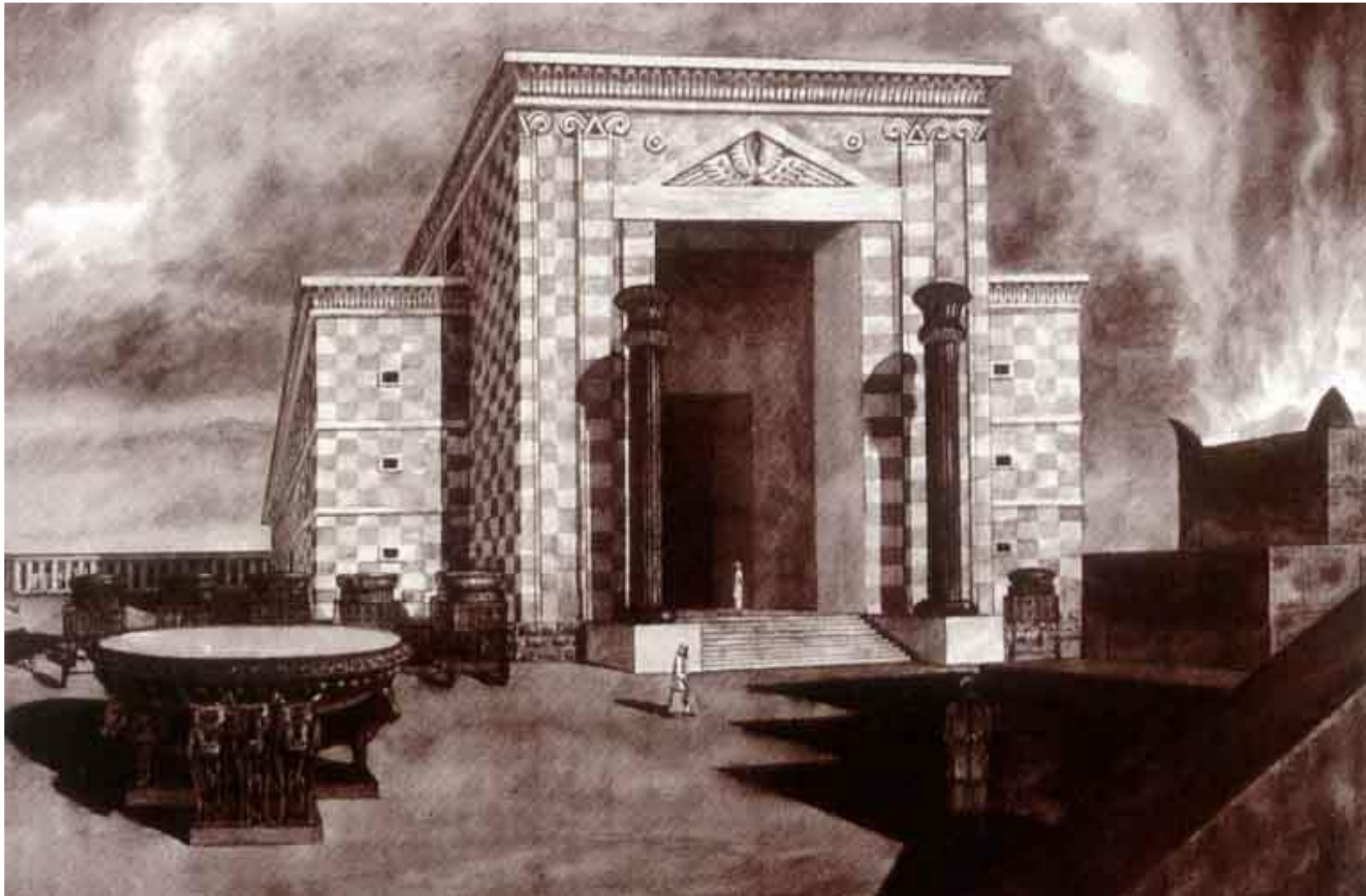
prisiminė vergiją. Trečia versija – turėjo išaugti didelis skaičius karių, nes Pažadėtąją žemę reikėjo atsikariauti. Atsikariavę žemę, žydai gyveno valdomi išminčių, bet kaimynai filistiečiai nuolat puldinėjo žydų žemę. Vieną kartą jie net **Sandoros** skrynią buvo pagrobę.

Apie tūkstantuosius metus prieš Kristų žydai išsirinko valdovą **Saulių** (nereikia manyti, kad tai lietuviškas vardas “Saulius”). “Šaul” reiškia “pasiskolintas iš Dievo”. Vienintelis žinių apie Saulių šaltinis yra Senojo Testamento **Samuelio knyga**.

Kitas Sauliaus sukurtos žydų valstybės valdovas buvo **Dovydas**. Tradicinėje žydų chronologijoje valdymo metai – 876-836 prieš Kristų, bet kiti Senojo Testamento tyrinėtojai linkę manyti, kad Dovydas valdė šimtu ar dviem šimtais metų anksčiau

Dovydas planavo ant **Morijo** kalvos (kur Abraomas ketino aukoti sūnų) pastatyti namus Sandoros skryniai saugoti, tačiau įvykdyti tai pasisekė Dovydo sūnui **Saliamonui**

Galima Saliamono šventyklos rekonstrukcija

Judėjai švenčia **Peisach** išėjimo iš Egipto nelaisvės atminimui. (2020 m. ši šventė išpuola balandžio 8 -16 d.)

Žodis “Peisach” ivrito kalba reiškia “praėjo pro šalį” – paskutinė Dievo bausmė egiptiečiams (pirmagimių mirtis) nepalietė žydų šeimų – “**Dievas praėjo pro šalį**”.

Žydai skubėjo išeiti iš Egipto ir negalėjo laukti, kol duonos tešla pasidarys tinkama kepti – iš čia draudimas per Peisach valgyti ką nors iš **raugintos** tešlos. Prieš šventę visus namus reikia kruopščiai išvalyti, kad nė trupinėlio rauginti maisto nebūtų

Romėnų užkariauti žydai svajojo, kad jų žemėje gims Dievo pateptas (“**Mesijas**” reiškia “pateptasis”. Graikų kalboje šis žodis skamba “Christos”, lotynų – “Kristus”) žmogus, kuris suvienys tautą ir išlaisvins iš užkariautojų valdžios

Žydų valdovas Erodas 6 m. prieš Kristų
liepė surašyti gyventojus. Surašymui
žmonės turėjo grįžti į tas vietas, kur
turėjo nuosavybę. Taip **Juozapas** ir
kūdikio besilaukianti **Marija** iš **Nazareto**,
kur Juozapas vertėsi dailinės amatu,
atvyko į **Betliejų**, kur jo šeima turėjo
nuosavybę. Čia ir gimė **Jėzus** (Ješua)

Šiuolaikiniai astronomai liudija, kad tada dangaus kūnai išsidėstė taip, jog tuometiniai dangaus stebėtojai matė Jupiterį (“dievų žvaigždę”) ir Saturną (“žydų žvaigždę”) ir padarė išvadą, kad gimė žydų karalius. **Trys išminčiai** (Trys karaliai) patraukė į žydų žemę nusilenkti naujagimiui. Juos vedė anksčiau nematyta žvaigždė (Betliejaus žvaigždė)

Jeronimas
Boschas,
apie
1510 m.

Dovanos:
auksas,
smilkalai,
mira
(kvepiant
ys sakai)

Erodas Didysis
73 (74?) – 4(1?)
nenorėjo, kad
augtų
konkurentas,
liepė nužudyti
visus
naujagimius
berniukus

HERODIS

BETHLEEM

PUERI OCCIDUNTUR

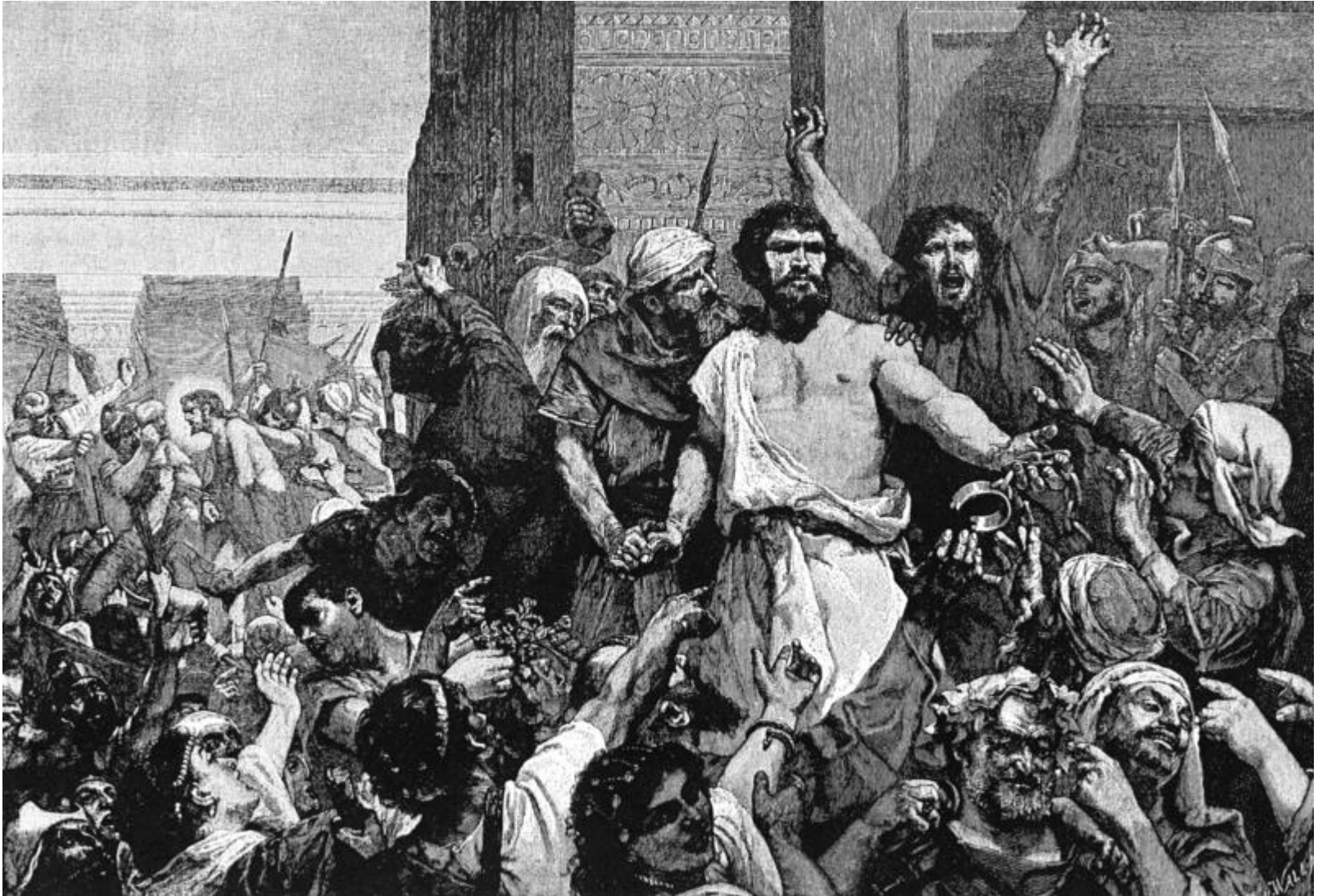

I a. iki Kristaus romėnams užgrobęs žydų gyvenamas žemes, susiformavo žydų visuomenės sluoksnis **zelotai**

“(šalininkai”), aktyviausi jų žmonės telkėsi į ginkluotas grupuotes. Šiuos kovotojus romėnai vadino **sikarijais** (nuo žodžio “durklas”). Sikarijai terorizavo žydų diduomenės atstovus, pasisakiusius už sugyvenimą su šalį užgrobusiais romėnais.

Šie diduomenės atstovai buvo kaltinami judaizmo religijos bei nacionalinių žydų visuomenės interesų nepaisymu. Sikarijų veiksmuose derinosi **religinis fanatizmas** ir **politinis terorizmas**.

Sikarijus Baraba

Išnagrinėjęs Evangelijos šaltinius,
Jeruzalės universiteto profesorius
Dovydas Fliusseris, padarė išvadą, kad
Ješua niekada nepažeidė žydų įstatymų,
kad jo žodžiai ir elgesys nekėlė pavojaus
romėnų valdžiai. Dėl Ješua mirties kalta
Šventyklos biurokratija.

Izraelio rašytojas **Michailas Heifetsas** pabrėžė, kad Šventyklos biurokratija visomis jėgomis stengėsi užkirsti kelią **maištui**, kuris galėjo pražudyti žydų tautą. Tuo tikslu diduomenė bendradarbiavo su romėnų valdžia.

Jėzaus (Ješua) pamokslai galėjo sukelti maištą. Gandai apie tai, kad Jėzus kalba apie kažkokią ne rankomis sukurtą šventyklą privertė diduomenės lyderius kreiptis į Judėjos prokuratorių (romėnų valdžios atstovą) **Pontijų Pilotą**.

M.Heifetso nuomone, Pontijus Pilotas norėjo, kad “nusikaltėlių” pirmiausia apdorotų savi. Dėl to **Sinedrionas** buvo priverstas dirbti netradiciškai: naktį, neįprastoje vietoje, Peisacho išvakarėse.

Chaimas Koenas 1997 m. paskelbė knygą «**Jėzus — teismas ir nukryžiavimas**», kurioje pabrėžė, kad per paskutinį šimtmetį apie Jėzaus gyvenimą ir mirtį buvo paskelbta 60 tūkstančių knygų, bet niekas nenagrinėjo **teismo proceso**.

Koeno nuomone, tik viena galėjo būti priežastis Sinedrionui susirinkti šventės išvakarėse – žydai nenorėjo, kad romėnai nubautų mirtimi tokį populiary žydą. Jėzus žydų įstatymų nepažeidė ir dėl to žydai negalėjo jo nuteisti mirti. Jėzus nusikalto tik romėnų įstatymams.

Nikolajus Berdiajevas pažymėjo, kad žydai niekada nepripažino jokių Jėzaus pretenzijų į dieviškumą. Dievo-žmogaus įvaizdis buvo suprantamas tik **pagonims**.

Kodėl Jėzus išsirinko tokį laiką pasirodyti Jeruzalėje? Viena vertus jis tikėjosi didelio skaičiaus klausytojų, bet, kita vertus, jis turėjo suprasti, kad tokiu metu romėnai imsis visų saugumo priemonių. Taip ir atsitiko: Pontijus Pilotas skubiai paliko savo rezidencijos vietą Kesarijos mieste ir su legionais atvyko į **Jeruzalę**. Tačiau, galimas daiktas, tokia įtempta atmosfera ir buvo Jėzui reikalinga.

Matyt, Jėzus specialiai aštrino padėtį – nuėjo į **Šventyklą** ir išvaikė prekeivius, tuo papiktindamas žydus, kuriuos tie prekeiviai aptarnavo. Po to įvykio tik trečią dieną Jėzus buvo suimtas. Tai rodo, kad žydai norėjo **nuslėpti** incidentą Šventykloje.

«Aš ir Tėvas — viena...», — kalbėjo Jėzus. Bet juk taip ir turėjo būti pagal žydų tradiciją – **pasiūstasis** yra lygus **pasiuntusiam**. Matyt, Jėzus jautėsi Dievo pasiūstas. Pagal žydų tradiciją tai nėra nusikaltimas.

Jonas Krikštytojas, laikęs save pirmtaku, taip pat mokė žmones elgtis taip, kad patiktų Dievui.

Paulius (Saulius), skleisdamas Jėzaus mokymą tarp pagonių, padarė taip, kad krikščionybė iš judaizmo **sektos** virto **religija**.

Šiandien **Julijaus kalendoriumi** naudojasi Rusų, Jeruzalės, Gruzinų, Serbų, Sinajaus stačiatikių bažnyčios ir Afonas. 2014 m. prie Julijaus kalendoriaus perėjo Lenkų stačiatikių bažnyčia. Suomų stačiatikių bažnyčia perėjo prie **Grigaliaus kalendoriaus**.

Kitos stačiatikių bažnyčios Velykas ir kitas kilnojamasias šventes švenčia pagal Julijaus kalendorių, o Kalėdas ir kitas nekilnojamasias šventes – pagal Grigaliaus kalendorių.

Bendra taisyklė apskaičiuoti **Velykų datą**:
«Velykos švenčiamos pirmąjį sekmadienį
po pavasario **pilnatis**».

Pavasario pilnatis — pirmoji pilnatis, ne
anksčiau, negu pavasario **lygiadienis**.

Filiokvē (lot. *Filioque* — «ir [iš] *Sūnaus*») — priedas prie Nikējos-Konstantinopolio tikėjimo išpažinimo (381 m.), priimtas Vakarų (Romos) bažnyčios XI a. Šv. Trejybės dogmoje: apie tai, kad Šventoji Dvasia kyla ne tik iš Dievo Tėvo, bet ir iš Sūnaus. Tai tapo vienu svarbiausių Krikščionybės skilimo pretekstų.

Nežinomas Provanso dailininkas, Šv. Dvasia kyla ir iš Sūnaus, XV a.

1054 m. Romos popiežiaus legatai, vadovaujami kardinolo Humberto, padėjo ant Šv. Sofijos šventyklos Konstantinopolyje altoriaus anafemą, kad tas, kuris priešinasi Romos pozicijai, yra naujasis Antikristas. Konstantinopolio patriarchato Sinodas atsakė: tarsi jie nežinotų Evangelijos liudijimo, kad Šventoji Dvasia kyla tik iš **Dievo Tėvo**.

Krikščionybė suskilo į **Katalikybę** (“visuotinė bažnyčia”) ir **Stačiatikybę** (nevykęs vertimas į lietuvių kalbą žodžio “ortodoksija”, kur “ortos” reiškia “teisinga”, o “doksa” – “mąstymas”, “garbinimas”). Stačiatikybėje nėra **Nekalto prasidejimo** dogmos ir **Dievo Motinos dangun paėmimo** dogmos.